

DACIA PREISTORICA

DE

NICOLAE DENSUȘIANU

CU O PREFAȚA

DE

Dr. C. I. ISTRATI

BUCUREȘTI
Editura ARTEMIS
2015

TABLA DE MATERIE

	Pagina
Era Quaternară — Periodul Paleolitic	1
<i>I. Primii locuitori ai Daciei. Civilizațiunea primitivă materială și morală în Europa</i>	»
Clasificațiunea Epocelor Preistorice	4
Periodul petrei noui sau poleite	24
<i>II. Invaziunea neolitică. Curentul paleochton sėu vechiū pelasg</i>	»
Monumentele preistorice ale Daciei	57
<i>III. Tumulele eroice pelasge</i>	»
<i>IV. Tumulul sau mormăntul lui Achile din insula albă (Leuce)</i>	70
<i>V. Templul Hyperboreilor din insula Leuce (Alba)</i>	77
1. Hecateu Abderita despre insula și templul lui Apollo din ținutul Hyperboreilor	77
2. Latona și Apollo. Profetii Olen și Abaris din țara Hyperboreilor	80
3. Hyperboreii din legendele Apolinice	85
4. Ὠκεανός (Oceanul) în tradițiunile antice	91
5. Celții de lângă insula Hyperboreilor	94
6. Insula Λευκή (Leuce) consacrată zeului Apollo	97
<i>VI. Mănăstirea Albă cu nouă altare. Tradițiunea Română despre Templul primitiv al lui Apollo din Insula Leuce (Albă)</i>	104
1. Vastitatea și magnificența Mănăstirei Albe	»
2. Legenda română despre originea divină a Mănăstirei Albe	113
3. Tradițiunile române despre templul lui Apollo din insula Delos	122
4. Concluziune despre templul lui Apollo Hyperboreul din insula Leuce sau Albă	126
<i>VII. Movilele comemorative ale lui Osiris. Expedițiunea lui Osiris la Istru. Tradițiunile și legendele despre lupta sa cu Typhon din țara Arimilor</i>	130
<i>VIII. Brazda cea uriașă de plug a lui Novac (Osiris). Un monument comemorativ pentru introducerea Agriculturii</i>	150
Monumentele Megalitice ale Daciei	163
<i>IX. Menhirele, caracterul și destinațiunea lor</i>	»
<i>X. Termini liberi Patris</i>	173
1. Ἰπερβορέων θαυματή ὁδός. Calea cea admirabilă a Hyperboreilor	»
2. Ἐξαμπαῖος, Ἰπρά ὁδοί. Căile sacre ale Sciților	182
<i>XI. Simulacrele Megalitice ale Divinităților primitive Pelasge</i>	186
<i>XII. Principalele Divinități Preistorice ale Daciei</i>	197
1. Kerus, Cerus, manus, duonus, Cerus. Ceriul, Caraiman, Ceriul domnul	»
2. Γητα. Γῆ. Tellus, Terra, Pământul	203
3. Saturn ca Princeps Deorum, Manes, Deus Manus și Τάρταρος (Tatăl)	205
4. Saturn adorat în Dacia sub numele de Ζάλμοξ-ις sėu Zeul-moș. Simulacrul său dela Porțile-de-fer	211
5. Saturn ca Ζεός Δακίη și Dokius Caeli filius	217
6. Saturn onorat în cultul arhaic cu numele de Ὅμολοξ-ις (Omul)	221
7. Saturn ca Ζεός ἄριτος μέγιστος εὐρόπα, αἰγίοχος. Simulacrul său cel colosal de pe Muntele Omul în Carpați	226

8. Figura lui Ζεύς Δακίη (ἄριστος μέγιστος, εὐρόσκα) și a lui Jupiter din Otricoli	238
9. Rhea, Ρέα, Πέη, Ρεία	242
10. Rhea sau Mamă mare, adorată sub numele de Dacia, Terra Dacia și Dacia Augusta	251
11. Rhea sau Mama mare cu numele de Dochia și Dochiana în legendele române	256
12. Deciana și Caloian, Cybele și Attis, Sibylla Erythrea sau Dacică	259
XIII. Ἱεροὶ Βωμοί. Altarele Cyclopice de pe muntele Caraiman	275
XIV. Κίων Οὐρανῶν. Columna ceriului de pe muntele Atlas din țara Hyperboreilor	286
1. Pozițiunea geografică a muntelui Atlas după legendele eroice	"
2. Prometheu încatenat pe Columna Ceriului din Dacia	295
3. Prometheu pironit pe muntele Caucas din Dacia	303
4. Prometheu încatenat pe stâncile muntelui Pharanx (Parâng) din Dacia	306
5. Columna Ceriului din Carpați ca emblemă sacră a acropolei din Mycena	310
6. Columna Ceriului din Carpați ca simbol al trinității egiptene	329
7. Titanul Atlas strămoș al Ausonilor. Columna Ceriului din Carpați ca simbol al vieții eterne în religiunea etruscă	342
8. Columna Ceriului din Carpați ca simbol al nemuririi la Pelasgii din Sicilia	349
9. Columna ceriului din Carpați pe monumentele funerare ale Carthagenei	355
10. Legenda lui Prometheu în cântecele eroice române. Prima variantă	359
11. Legenda lui Prometheu în cântecele eroice române. A doua variantă	364
12. Prometheu ca Θεὸς πυρφόρος, Mithras genitor luminii, Deus Arimanius	370
13. Prometheu (Mithra) ca Θεὸς ἐκ πέτρας, invictus de petra natus, în colindele române	378
14. Legenda lui Prometheu în istorie	381
15. Titanul Atlas în cântecele eroice române	383
16. Cyclul epic despre Atlas, Medusa și Perseu în tradițiunea română	386
XV. Στήλη βορείος. Columna Boreală lângă Istrul de jos	389
XVI. Ἡρακλεὸς Στήλαι. Columnele lui Hercule	"
1. Vechile tradițiuni despre Columnele lui Hercule	"
2. Tyrienii caută Columnele lui Hercule lângă strimtoarea Mediteranei Romanii lângă Marea de Nord	399
3. Columnele lui Hercule lângă Oceanos potamos sau Istru	401
4. Insula Erythia sau Rușava lângă Columnele lui Hercule	404
5. Insula Erythia sau Rușava de lângă Columnele lui Hercule numită Κέρνη și Cerne	413
6. Insulele numite Γάδιρα (Gadira) de lângă Columnele lui Hercule	417
7. Columnele lui Hercule numite Πόλαι Γαδερίδες (Gherdapuri)	421
8. Columna lui Hercule numită Calpe lângă Porțile-de-fier	424
9. A doua Columnă a lui Hercule numită Abyla (s. Abila) în munții de apus ai României	428
10. Argonauții întorcându-se în Elada pe Oceanos potamos (s. Istru) trec pe lângă Columnele lui Hercule	438
11. Emporiile Tartessos (s. Tertessus) și Cempsi lângă Columnele lui Hercule	441
XVII. Βίησ ηρακλειεύς ειδώλον. Un simulacru preistoric al lui Hercule în albia râului Cerna	450
XVIII. Obeliscul dela Polovragi	461
XIX. Construcțiunile Pelasge în Dacia. Originile Arhitecturii Cyclopice	464
Monumentele Preistorice ale artei Toreutice în Dacia	482
XX. Originile Metalurgiei	"
XXI. Tablele Eschatologice ale Hyperboreilor	497
XXII. Χαλκίος κίων.—Columna cea înaltă de aramă din regiunea munților Atlas (Olt)	500

	Pagina
<i>XXIII. Craterul cel enorm de pe Columna Ceriului în Carpați</i>	502
<i>XXIV. Στήλη χρυσή μεγάλη.—Columna cea mare de aur consacrată lui Uran, Saturn, și Joe</i>	504
1. Evhemer despre Columna de aur dedicată lui Uran, etc.	»
2. Patria lui Uran în regiunea munților Atlas. Arabia fericită a lui Evhemer lângă râul Oceanos (s. Istru)	509
3. Insula numită Panchea (Peuce) în istoria sacră a lui Evhemer	512
4. Olympul Triphylia din insula Pancheei	516
<i>XXV. Χρυσέα μηλα.—Merele de aur ale Gaei</i>	520
<i>XXVI. Χρυσείον κωας.—Lână de aur consacrată zeului Marte în regiunea muntoasă numită Colchis (Colți)</i>	525
1. Legenda grecească despre Phrixus și Helle. Argonauții pleacă spre Colchis.	»
2. Regiunea muntoasă numită Colchis lângă Istrul de jos	527
3. Capitala și reședința regelui Aiete (Dia, Dioscurias, Sevastopolis, astăzi Tirighina)	536
4. Lâna de aur un palidiu al triburilor pelasge pastorale și agricole	547
5. Argonauții răpind lâna de aur se întorc spre Elada. Cele două cursuri preistorice ale Istrului, unul spre Adria (Adrian), altul spre Pontul euxin	551
6. O mulțime enormă de locuitori din Regatul lui Aiete persecutată pe Argonauți până la Adriatică. Ei rămân și se stabilesc în Istria.	554
Originea și limba Românilor Istrieni	»
Parabola fiului pierdut (din evangelia S. Luca cap. XV).	572
<i>Traducere în dialectul, românilor din Istria în comparațiune cu textul românesc dela anul 1561—1562</i>	»
Din plângerile profetului Ieremia, Cap. V	576
7. Legenda despre răpirea lânii de aur în cântecele eroice române	578
8. Medea în cântecele tradiționale române	580
9. O reminiscență despre numele eroilor Argonauți în cântecele tradiționale române	584
10. Nephela sau Nebula în tradițiunile române	586
11. Phrixus (Φρίξος), un nume vechiu patronimic în nordul Dunării de jos	590
12. Legenda Hellei în versiunea română	592
<i>XXVII.—Ηφαίστος. Vulcanus.—Patria și Operele sale celebre în tradițiunile române</i>	595
<i>XXVIII.—Tesaurul Arimaspic sau Hyperboreic dela Pietroasa</i>	602
1. Comuna Pietroasa și importanța sa arheologică. Descoperirea tesaurului	»
2. Discul cel mare din tesaurul dela Pietroasa. (I. Discus sive lanx)	608
3. Patera decorată cu figuri din tesaurul dela Pietroasa reprezentând sărbătoarea Hyperboreilor în onoarea Mamei mari. Mammes vindemia.	611
Ianus (Ἴάνωv, Ἰών) figurat pe patera dela Pietroasa ca primul rege al Hyperboreilor. (II Patera Φιάλη)	»
4. Fibula în formă de phoenix din tesaurul dela Pietroasa. (III. Fibula maior)	631
5. Veriga cu inscripțiune din tesaurul dela Pietroasa. (VII. Torques)	642
<i>XXIX. Σιδηρεῖαι πικρα. Porțile de fer</i>	664
<i>XXX. Inele cu Geme din stânca lui Prometheus</i>	667
Pelasgii sau Proto-Latinii (Arimii)	668
<i>XXXI. Inceputurile poporului Pelasg</i>	»
1. Vechimea rasei pelasge	»
2. Civilizațiunea preistorică a rasei pelasge	670
<i>XXXII. Pelasgii Meridionali</i>	673
1. Pelasgii în peninsula Hemului	»
2. Pelasgii în insulele Mării egee	676
3. Pelasgii în Asia mică, în Syria, Mesopotamia și Arabia	677
4. Pelasgii în Egipt și Lybya	681

	Pagina
5. Pelasgii în Italia	687
6. Pelasgii în Gallia de sud și în Iberia	692
<i>XXXIII. Pelasgii din părțile de nord ale Dunării și Mării Negre</i>	708
1. Titanii (Τιτᾶνες Τιτῆνες)	715
2. Giganții (Γίγαντες)	726
3. Hecatonchirii (Ἑκατοχίρειες, Centimani)	730
4. Arimi (Arimani, Rami, Arimaspi, Arimphaei) în Dacia	742
Monetele arhaice ale Daciei. Seria Armis	"
A. Monetele cu legenda <i>Aquis</i> și <i>Σαομῆς Βασίλ (εως)</i>	748
B. Monetele cu legenda A(rmi)S 10(n)	754
C. Monetele dace, tipul Maia. Unele specimene având pe revers fi- gura mesagerului călare și legenda IANVM (S) ARIM(us)	760
5. Arimii (Aramaci, Sarmatae, Saurematae) în Scythia europeană	766
6. Arimii (Herminones, Arimani, Alamanni, Alemanii) în Germania	779
7. Migrațiunile Arimilor în Gallia (Aremorici Remi)	785
8. Migrațiunile Arimilor în peninsula iberică	787
9. Migrațiunile Arimilor în Italia	790
10. Migrațiunile Arimilor în Thracia	795
11. Migrațiunile Arimilor în Illyria vechiă (Rascia, Rama)	799
12. Migrațiunile Arimilor în Elada	802
13. Migrațiunile Arimilor în Asia mică și Armenia	804
14. Migrațiunile Arimilor în Syria și Palestina	808
15. Migrațiunile Arimilor în Arabia	809
16. Migrațiunile Arimilor albi (Abiilor sau Abarimonilor) din Sarmația asia- tică în Europa	814
17. Migrațiunile Arimilor în peninsula cea mare a Indiei	819
18. Latinii. Vechia genealogiă a triburilor latine	824
19. Tradițiunile populare române despre Latinii dela Istru	829
20. Latinii în peninsula balcanică	831
21. Latinii în regiunii Mării baltice	836
22. Vechile triburi latine din Germania și Gallia	840
23. Latinii, un ram din familia Arimilor albi	842
24. Tursenii, Etruscii și Agathyrsii	850
25. Placi, Blaci, Belaci, Belce (Belcae). Feaci etc.	864
26. Leges Bellagines. Lex antiqua Valachorum	907
27. Forma vechiă populară a numelui «Pelasgi»	914
Marele Imperiu Pelasg	"
<i>XXXIV. Patria celor de întâiu regi Pelasgi. Regiunea dela Oceanos Potamos</i>	926
<i>XXXV.—Domnia lui Uran (Ουρανός, Munteanul)</i>	"
1. Uran, cel de întâiu rege al locuitorilor de lângă muntele Atlas în Dacia, c. 6000 a. C.	929
2. Uran sub numele de «Pelasgos»	930
3. Domnia lui Uran peste regiunile de răsărit și de Nord ale Europei	932
4. Domnia lui Uran peste Egipt. Romii, cei mai vechi locuitori pelasgi pe șesurile Nilului	939
5. Detronarea lui Uran	940
6. Uran în legendele și tradițiunile poporului român	951
<i>XXXVI. Domnia lui Saturn (Κρονος)</i>	"
1. Domnia lui Saturn în Europa	952
2. Domnia lui Saturn peste Africa de nord	953
3. Saturn domnește peste Asia. (Chaldeii și originile științei astronomice)	968
4. Războiul lui Saturn cu Osiris	969
5. Războiul lui Saturn cu Joe. (Titanomachia)	"

Pagina

XXXVII. <i>Domnia lui Typhon. (Seth, Set Nehes, Negru Set)</i>	974
1. Răsboiul lui Osiris în contra lui Typhon	»
XXXVIII.— <i>Memoria lui Saturn în tradițiunile istorice române</i>	991
1. Veacul de aur al lui Saturn în colindele religioase ale poporului român	»
2. Numele și personalitatea lui Saturn în poemele tradiționale române	993
3. Răsboiul lui Saturn cu Osiris în cântecele tradiționale române	1000
4. Infrângerea și moartea lui Osiris	1006
5. Răsboiul lui Joe cu Saturn în poemele epice române	1009
6. Saturn sub numele de Cronos, Carnubutas și Vodă	1013
XXXIX. <i>Decadența Imperiului Pelasg</i>	1017
1. Domnia lui Hermes (Armis)	»
2. Domnia lui Marte	1021
3. Răsboiul lui Marcu Viteazul cu Iov împăratul	1026
4. Domnia lui Hercule (Ἡρακλῆς, Hercules, Herclus)	1029
5. Domnia lui Apollo (Ἀπόλλων, Apulu, Aplus, Belis)	1033
6. Alți regi din dinastia divină	1037
I. Vulcan (Ἡφαιστος, Opas)	1037
II. Mizraim (Mesrem, Misor, Misir)	1040
III. Neptun (Ποσειδών, Ποσειδάων)	1041
IV. Dardan (Dercunos, Draganes)	1046
V. Danaus (Armais)	1048
XL. <i>Durata Marelui Imperiu Pelasg</i>	1050
XLI.— <i>Limba Pelasgă</i>	1054
1. Limba Pelasgilor după tradițiunile biblice și homerice	»
2. Pelasgii, după Herodot, vorbeau o limbă barbară	1055
3. Caracterul etnic al limbei barbare vechi	1056
4. Limba latină considerată ca limbă barbară	1059
5. Limba peregrină	1060
6. Limba latină barbară numită și «lingua prisca»	1061
7. Limba Geților și a Dacilor	»
8. Limba sarmată	1066
9. Limba barbară în Macedonia și în provinciile Illyricului	1067
10. Elemente de limbă latină barbară	1069
11. Cântecele saliare (Carmina Saliaria)	1111
12. Descânțete barbare	1114
13. Cântecul Fraților arvali (Carmen Fratrum arvalium)	1116
14. Inscripțiunea pelasgă din insula Lemnos	1120
15. Cele două dialecte pelasge, latin și arimic	1126
16. Corumperea dialectului latin și arimic în Italia	1137
17. Origina articolului definit post pozitiv <i>lu, le, și a</i>	1139

DACIA

PREISTORICA

ERA QUATERNARĂ — PERIODUL PALEOLITIC ¹⁾

I. PRIMII LOCUTORI AI DACIEI.

CIVILISAȚIUNEA PRIMITIVĂ MATERIALĂ ȘI MORALĂ ÎN EUROPA.

Dacia ne presintă întru tóte o extremă anticitate.

Studiând timpurile preistorice ale țărilor de la Carpați și Dunărea de jos o lume vechiă dispărută, lăgănul civilizațiunei ante-elene, se înfățișează înaintea ochilor noștri.

În apoia populațiunilor cunoscute în anticitatea greco-romană sub numele de Geți și Daci se întinde o lungă serie de mai multe miș de ani,

¹⁾ **Epocele preistorice.** Periodul acel lung și lipsit de lumină, care se referă la existența genului omenesc pe suprafața globului nostru, începând de la primele urme materiale de industrie ale omului și până în timpul, când el a ajuns în stare să transmită posterității prin scriere faptele mai importante și demne de memorie, se numește *epoca preistorică* sėu *ante-istorică*.

Acastă eră mare preistorică se subdivide din punct de vedere arheologic în următoarele trei epoce mai mici:

I. **Epoca petrei**, care este primul period mare al preistoriei, când omul se afla pe un grad de cultură încă cu totul inferior, când el nu cunosccea usul metalelor și i-și fabrica instrumentele și armele sale ofensive și defensive numai din lemn, din pėtră, din óse și din córne de animale.

Acastă epocă de pėtră cu privire la progresul general al industriei omenesci conține în sine două perióde mai mici:

1. **Periodul petrei vechi** (arheolitic, palcolitic), numit altmintrelea și al petrei tăiate sėu cioplite (*pierre taillée*), și

o istorie înmormântată a unor mari evenimente, a căror importanță a trecut departe peste orizontul acestei țări, — istoria unei națiuni geniale, puternice și glorioase, care cu mult înainte de timpurile troiane, fundase cel d'ântăiū imperiū vast al lumii, întemeiasă prima unitate de cultură în Europa și pusese tot-o dată bazele progresului moral și material în Asia de apus și în Africa de nord.

Dacia, acéstă țără miraculos dotată de la natură cu tôte bunătățile climei și ale solului, — opera unor timpuri depărtate geologice, a format pe drumul cel mare dintre Asia și Europa primul pământ bine-cuvântat pentru descă-

2. Perioadul petrii nouă (neolitic) seū al petrei poleite, (pierre polie).

Primul period, paleolitic, se caracteriză prin arme și instrumente de pētră, lucrate într'un mod brut și în o formă cu totul primitivă; ér periodul neolitic ne presintă din tôte punctele de vedere un progres mult măi însemnat, o tehnică superiōră și o varietate de forme mult măi abundentă ca în epoca precedentă; armele și instrumentele de pētră și de os din acest period sunt lucrate cu măi multă îngrijire și ele de regulă sunt poleite.

Din punct de vedere cronologic periodul paleolitic corespunde cu era quaternară a geologilor, și cu acea parte din epoca terțiară, în ale cărei deposite noi aflăm obiecte de pētră presupuse a fi lăiate de o ființă inteligentă (pierre éclatée).

ÉR începutul periodului neolitic corespunde cu disparițiunea cerbului tarand din părțile centrale și occidentale ale Europei.

După epoca de pētră urméză în țările vechei Dacie, epoca intermediară de aramă.

Ea se caracteriză prin instrumente și arme fabricate din aramă pură. Cele măi multe din aceste artefacte de aramă aū forma instrumentelor de pētră. (A se vedé Pulszky, Die Kupferzeit in Ungarn, Budapest, 1884. — Correspondenzblatt d. deutschen Gesellschaft für Anthropologie. Jahrgang, 1894 p. 128).

ÉR după epoca de aramă succedéză în țările Daciei, periodul preistoric al bronzului, când acéstă compozițiune metalică (de aramă și staniu) a fost întrebuințată pentru fabricarea a tot felul de arme și instrumente ascuțite.

Urméză, în fine, epoca ferului, în care acest metal a ocupat locul bronzului, pentru fabricarea de arme, de securi, cuțite, etc. Inșă epoca ferului se consideră ca ante-istorică numai în ce privesce începutul întrebuințării acestui metal.

Transițiunea din epoca de pētră în epoca metalelor, s'a operat înșă numai în mod progresiv și fōrte lent.

Omenii aū continuat a se folosi și măi departe cu arme și instrumente de pētră în tōtă epoca bronzului și chiar în etatea ferului.

Celebrul naturalist frances G. de Mortillet († 1898) a împărțit epoca paleolitică, din punct de vedere archeologic, în următōrele periōde, ce se caracteriză, în general, prin anumite tipuri de instrumente de pētră, cu deosebire de silex.

Acéstă subdivisiune a epocii paleolitice este următōrea:

1. Epoca Chelleenă, care represintă quaternarul inferior, și care, din punct de vedere paleontologic, se caracteriză prin osemintele marelui urs de caverne și ale ele-

lecarea, și desvoltarea vieții morale și industriale, a națiunilor migrătore. Dacia, în istoria acestor timpuri întunecate, apare ca prima metropolă geografică, ce a fost destinată prin pozițiunea sa particulară, prin abundența populațiunii și prin diversitatea avuțiilor sale, a-și estinde în epoca preistorică influența sa etnică și culturală, de o parte spre sud, în peninsula Balcanică și până dincolo de marea Egeă, de altă parte spre apus, pe calea cea mare și lungă de comunicațiune a Dunărei.

Acțiunea civilisătoare, ce a exercitat-o populațiunea preistorică ante-dacă de la Carpați și Dunărea de jos, asupra lumii ante-elene, a fost mult mai mare de cum ne putem închipui astăzi pe baza fragmentelor de monumente și a tradițiunilor istorice și poporale, ce le avem din această epocă extrem de depărtată.

În această privință noi ne aflăm numai în aurora științei preistorice.

fantului antic. Tipul caracteristic al instrumentelor de silex din această epocă este așa numitul «coup de poing» având o formă mai mult orî mai puțin migdaloidă, un capăt mai ascuțit și altul mai rotunjit.

2. Epoca *Musteriană*, care represintă quaternarul de mijloc și corespunde epocii mamutului. Instrumentele de pîtră din acest period, ne presintă două forme tipice: una din aceste forme este o simplă continuare a tipului caracteristic din epoca precedentă, «coup de poing» având un capăt ascuțit, ér la cel-l'alt cu o basă plană brută, spre a servi de muche. Tipul al doilea *Musterian* se caracterizează prin instrumentele destinate a servi în acest period ca rădători de lemne și de piei (racloirs).

3. Epoca *Solutreană*, care a fost numai de o scurtă durată, și cu un caracter mai mult local. Ea coincide cu finele epocii mamutului și începutul epocii cerbului tarand. Tipul caracteristic al instrumentelor de silex din această epocă este în forma foilor de dafin orî de salce.

În fine:

4. Epoca *Magdalenă*, sêu quaternarul superior, care corespunde cu periodul cerbului tarand, și se caracterizează cu deosebire prin o mare desvoltare a fabricatorilor din ôse și din córne de cerb.

Aceste patru subdivisiuni archeologice ale erei quaternare, și-aă primit numele lor după celebrele stațiuni paleolitice din Francia: Chelles, Le Moustiers, Solutrée și Madeleine. (Diferite tipuri archeologice din tôte aceste epoce preistorice a se vedé la *De Mortillet*, Musée préhistorique, Paris 1883).

Însă clasificarea archeologică a erei quaternare, așa după cum a fixat-o G. de Mortillet, este încă supusă la unele controverse, și în realitate, ea nici nu corespunde pe deplin la tôte faptele și nici nu se pôte aplica la tôte țerile Europei. Spre a ne puté da sémă însă de rezultatele archeologiei preistorice este absolut necesar, sê cunoșcem această clasificățiune, care este astăzi cea mai adoptată.

Următorea tabelă ne va pune și mai mult în evidență raporturile, ce există între epocile preistorice și clasificățiunea geologică și paleontologică:

CLASIFICATIUNEA EPO

ERE geologice		EPOCE		SUBDIVISIUNI ARCHEOLOGICE		
R E C E N T A		EPOCA METALELOR		ferului	proto-istorică	Epoca La Tène (Elveția). Periodul mai nou. Forme mai rotunde, profile mai exprimate.
						Ep. Hallstadt (Austria de sus). Prima întrebuințare a ferului. Săbii mari de fer. Virfuri diagonale.
				bronzului		Ep. Larnaud (Jura). Bronz fin. Artă mai progresată. Obiecte bătute.
						Ep. Morges (Elveția). Prima introducere a bronzului. Obiecte versate.
QUATERNĂ s. PLEISTOCENĂ		EPOCA PĂTRII		aramelui	Ep. de tranziție în țările vechii Dacie. Aparițiunea secerei în Dacia.	
				neolitică	Ep. Robenhausen (Elveția). Pétră poleită. Monumente megalitice. Cetăți lacustre neolitice.	
				arheolitică s. palcolitică		Ep. Magdalenă (Dordogne). Instrumente simultane de pătră și os.
						Ep. Solutré (Saône-et-Loire). Silexe tăiate în forma foilor de dafin.
	Ep. Moustiers (Dordogne). Silexe tăiate cu un singur virf ascuțit. Inceputurile artei.					
TERTIARĂ		EPOCA PĂTRII		colitică s. aurora epocă de pétră.	Ep. Chelles (Seine-et-Marne) s. St. Acheul (Somme). Silexe tăiate în formă migdaloidă.	
						Ep. Otta (Portugalia). Silexe tăiate cu intențiune.
miocenă					Ep. Thenay și Puy-Courny (Francia). Silexe arse și tăiate.	
pliocenă						
inferioară						
intermediară						
superioară						

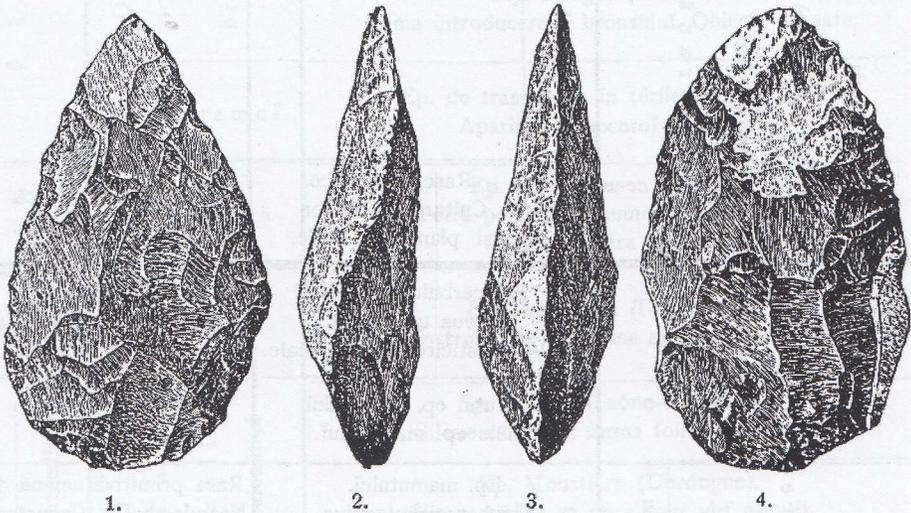
CELOR PREISTORICE

FENOMENE fisice	DATE faunice și vegetale	DATE antropologice
Climă apröpe de cea actuală	S P E C I I L E A C T U A L E	
In Dacia (părțile sud-vestice) climă apröpe mediterană		Rase domestice. Cultura cerealelor și plantelor textile.
In occident temperatura rece și secă.	Ep. cerbului tarand. (Cervus tarandus.) Semi-domesticirea unor animale.	Rasa umană de Cro-Magnon (Francia) super. rasei de Neanderthal
Climă dulce și umedă. D e p o s i t e de aluviumi.	Ep. mamutului. Elephas primigenius. Rhinoceros tichorhinus.	Rasa primitivă umană de Neanderthal s. Cannstadt (Germ.) și de Spy (Belgia).
Climă caldă și umedă. Marî precipitări atmosferice.	Elephas antiquus. Rhinoceros Merckii.	
Ridicarea Alpilor, Carpaților și a mării catene asiatice.	Elephas meridionalis Rhinoceros leptorhinus. Mastodon arvernensis	
	Dinotherium giganteum	

Incepem aici studiul acestor timpuri primitive și misterioase — pe o cale nouă și foarte dificilă — cu privire la primele începuturi ale civilizațiunii în Dacia.

Prima cestiune, ce ni se prezintă aici, este, în care epocă se ivesc în țările Daciei cele de întâiū urme ale existenței omenesci ?

Astăzi, mulțămită neobositelor investigațiuni, ce le-au făcut în timpii din urmă cele trei științe surori : geologia, paleontologia și arheologia preistorică, faptul este cert și incontestabil, că omul era reslățit peste o mare parte din suprafața globului nostru încă în cele de întâiū timpuri ale erei quaternare ¹⁾; că el a fost contemporan aproape în toate țările Europei: în Belgia, în Franca, Germania, Austria, Anglia, Italia și Rusia cu marile și puternicele mamifere stinse din epoca diluviului ²⁾; că omul din această epocă, nu cunoșea nici usul metalelor și nu avea alte instrumente mai perfecționate de cât din pētră tăiată în mod brut și din oseminte de animale prelucrate în o formă cu totul primitivă.

1.

2.

3.

4.

Instrumente de silex (tipul Chelles). Franca, — dep. Somme.

1. fața, 2. profilul, — 4. fața, 3. profilul. $\frac{1}{3}$ mărime naturală. — De Mortillet, Musée préhistorique, fig. 37, 37 bis, 38, 38 bis.

¹⁾ Cartailhae, La France préhistorique Paris. 1889 pag. 34.

²⁾ Durata epocēi quaternare. Știința încă nu a ajuns ca să pōtă fixa prin o cronologie cel puțin aproximativă durata epocelor geologice.

Ca elemente de aprețiere pot servi numai două base. Sēu că fenomenele generale geologice s'au produs într'un timp relativ scurt și anume prin o intensitate extremă (repede) a forțelor active ale naturēi, sēu că efectele acestor forțe au căpētat o formă reală numai într'un mod gradat și în cursul unui timp foarte îndelungat. Doctrina acēsta din urmă despre o acțiune lentă și regulată a forțelor și agenților fisici prevalēază astăzi în știință.